

ΚΛΕΙΩ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥΣ

ΜΗΝΟΥΣ ΕΝ ΔΕΙΨΙΑ

ΑΡΙΘΜ. 22.
Τόμος Α΄.

Συνδρομή, δεχομένη από 1. Ιανουαρίου εκάστου έτους, έτησί μόνον και προηγουμένως:
Πανταχού φράγκ. χρ. 20 ή μάγκ. 16.

ΕΤΟΣ Α.

τῆ 15/27. Νοεμβρίου 1885.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ,

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΠΕΝΤΕ, ΚΑΙ ΤΟ ΠΥΡ ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΘΡΑΛΗΝ, ΚΩΜΩΔΙΑ ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΔΥΟ.*)

Νέον άγλαόν δώρον όφελουσιν αί Πιερίδες τῷ μουσολήπτῳ συγγραφεῖ τοῦ Παραβάτου καί τῆς Θεοδώρας, τόν ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ· ἔχει δέ τι τὸ ἐξόχως ἐπίκαιρον ἢ ἐμφάνισις τοῦ ὠραίου τούτου δράματος, καθ' ἣν στιγμὴν μετὰ μακρὰν περιόδον ληθάργου κατέλαβε πάντας πατριωτικὰς τίς ὀργανισμοὺς, αὐτόματα δὲ στρέφονται τὰ βλέμματα τῶν γνωσκόντων τὴν πάτριον ἡμῶν ιστορίαν πρὸς τὸν κλεινὸν ἐκεῖνον Αὐτοκράτορα, ὅστις πρῶτος, μετὰ τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον ἤγαγε τὰ τροπαιοῦχα ἑλληνικὰ ὄπλα μέχρι τοῦ βάρους τῆς

Ἀσίας, καί ἀφοῦ ἐπόρθησε τὴν κλεινὴν τῶν Περσῶν πρωτεύουσαν Δασταγέρδ, ἀφοῦ ἀνέσκαψε τὴν πατρίδα τοῦ Ζωροάστρου Θαβαρμαῖς, ἀφοῦ ἐπήνεγκε τὸν θανάσιμον κτύπον εἰς τὸ ἀρχαῖον κράτος τῶν Σασσανιδῶν, ἀνέκτησε τὸ ἱερὸν τῆς πίστεως ἡμῶν σύμβολον, ὑπὸ τοῦ Σαρβάρου ἀρπαγέν, καί ἀνεστήλωσεν αὐτὸ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ.

Τοιαύτη ἡ θεοσπεσία ὄντως εἰκῶν, ἣν ὁ συγγραφεὺς εὗρεν „ἐγκωχισμένην ἐν ταῖς εὐρωπαικῶσι δέλτοις τῶν Βυζαντινῶν χρονογράφων“ καί ἣν, ἀναστήσας ἐκεῖθεν, περιέβαλε δια τῶν ζωηρῶν καί ἐξόχως δραματικῶν ἐκείνων χρωμάτων, ἅτινα χαρακτηρίζουσι πάντα τὰ προηγούμενα αὐτοῦ ἔργα. Περί τῆς κυρίως πλοκῆς οὐδὲν λέγομεν, καθ' ὅσον οὐδεὶς βεβαίως ὁ μὴ ἀναγνώσων τὸ δράμα τοῦτο, ἀναφερόμεν δ' ἀπλῶς ὅτι ἀπορρεῖ αὕτη ἐκ τοῦ

*) Σ. Σ. Κ. Ἐμβόγιμος φίλος ἀπέστειλεν ἡμῖν τὴν ἀνωτέρω βραχέϊαν διατριβὴν περὶ τῶν δύο νέων φιλολογικῶν προϊόντων, ὧν τὴν ἐκδοσὴν ἀνηγγείλαμεν διὰ τῆς Κλειῶς. Εὐχαρίστως δημοσιεύοντες αὐτήν, συνοδεύομεν τὴν παρατιθεμένην ἐνδιαφέρουσαν σσηγὴν καί διὰ τῶν πρωτοτύπων εἰκόνων ἐκ τῶν πολλῶν, ὅσαι κοσμοῦσι τὸ πολυτελέστατον βιβλίον τοῦ κ. Κλέωνος Ραγκαβῆ.

ΚΛΕΙΩ. ΤΟΜΟΣ Α΄.

παραφόρου ἔρωτος τοῦ Ἡρακλείου πρὸς τὴν ἴδιαν ἀνεψίαν Μαρτίαν, ὅστις κατέληξεν εἰς τὸν ἀθέμιτον γάμον, ἐξ οὗ ἐπήγασαν πάντα τὰ ἐπακολουθήσαντα δεινὰ καὶ τὰ ποικιλλόντα τὸ ἔργον ὑψίστως δραματικὰ ἐπεισόδια. Ἄντι δὲ πάσης περαιτέρω ἀναπτύξεως προτιμώμεν τὴν παράθεσιν μιᾶς τῶν ὠραιότερων τοῦ δράματος σκηνῶν, τῆς παριστιαστικῆς συνέντευξιν μεταξὺ τοῦ κόμητος Ἀθαλαρχίου, Πρεσβευτοῦ τῶν ἐν Βυζαντίῳ πολιτοικουμένων, καὶ τοῦ Χαγανου τῶν Ἀβάρων, ὅστις ἀπὸ καινοῦ μετα τῶν Περσῶν εἶχε περιβάλλει διὰ στεφάνης πυρὸς καὶ σιδήρου τὴν κλεινὴν πρωτεύουσάν. Ἐπειδὴ δὲ ἱκριβῶς ἐν τῇ σκηνῇ ταύτῃ καθίστανται κατάδηλοι τολμηροὶ τινες νεωτερισμοί, εἰς οὓς, ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς γλώσσης, μετ' ἀπαραμίλλου ἐπιτυχίας προέβη ὁ συγγραφεύς, παραθέτομεν ὅδε ὅσα περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐν τῷ προομίῳ λέγονται, τα ἐξῆς:

„Περὶ τῆς γλώσσης μία μόνη ἐπιβάλλεται ἡμῖν παρατήρησις, καθ' ὅσον μεταχειρισθῆμεν καὶ αὐδῆς τὴν τῶν προτέρων ἡμῶν ἔργων, μετα μόνης τῆς διαφορᾶς, ὅτι διὰ τὰς σκηνάς, ἐν αἷς ὀμιλοῦσιν εἰς τὸν πεζὸν λόγον πρόσωπα τοῦ λαοῦ, παρεδέχθημεν ὕφος κατὰ τι ταπεινότερον. Διετηρήσαμεν μάλιστα καὶ κλίμακα σταθερῶν ἀποχρώσεων δι' ἕκαστον πρόσωπον κατὰ τὴν κοινωνικὴν τάξιν, εἰς ἣν ἀνήκει. Οὕτως, ἐν ᾗ οἱ μεγιστάνες μεταχειρίζονται τὴν καθαρεύουσάν ἐκείνην, ἧς τυγχάνομεν θερμὸι θιασῶται, ὁ Ἐλπίδιος καὶ Βούσας, ἀστοὶ τοῦ Βυζαντίου ἀργότερον στρατολογηθέντες, ἴστανται μίαν βαθμίδα κατωτέρω, μετ' αὐτοὺς ἔρχονται οἱ κοινοὶ στρατιῶται Σεισμός καὶ Σαπφῆρης, καὶ τέλος ἡ Αεοντῶ καὶ Γορδία, αἰτινες ὀμιλοῦσι τὴν χυδαίαν, ἀλλὰ μετ' ἀποφυγῆς τῶν βαναυσότερων ἐν αὐτῇ στοιχείων. Ἐν ταῖς σκηναῖς ταύταις ἐπομένως ἀναφαινόνται καὶ αὐδῆς ἐνιαχοῦ τὰ μόρια ἐκεῖνα, τὸ κᾶ, τὸ θά, καὶ τὸ δέν, μετὰ τῶν λοιπῶν χυδαίων, ὧν τὴν ὀλοσχερῆ ἀποσκοράκιον ἐπεζητήσαμεν ἐν τοῖς λοιποῖς ἡμῶν ἔργοις. Τοῦτο οὐδόλως λανθάνει ἡμᾶς ὅτι ἐστὶ μερικὴ τις καλμβουλία, ἀλλὰ πταίει τῆς γλώσσης ἡ κατάστασις. Βεβαίως ἡ ἐντελής τοῦ ὕφους σταθερότης ἐστὶν ἐπιζήλον ἀγαθόν, καὶ ἀπεδείξαμεν, καθ' ὃ φρονοῦμεν, ὅτι δι' ἐνδελεχοῦς ἐπιμελείας ἐπιτυγχάνεται αὕτη. Ἀλλ' εἰς τὸ στόμα προσώπων, ἀνηκόντων εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις, ἀποβαίνει τὸ ὕφος τοῦτο βεβιασμένον, ὅση καὶ ἀν καταβλήθῃ περὶ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ προσπάθεια, καὶ διὰ τοῦτο ἐφάνη ἡμῖν ἀπαραίτητος μείζων τις ἐλευθερία, ἐφ' ἔσον τοῦλάχιστον διατελοῦμεν γλωσσικῶς εἰς τὴν παρούσαν χαώδη κατάστασιν, ὅπως διὰ τῆς ἐλαστικότητος ταύτης καὶ ποικιλίας ἀποβῆ ἡ σκηνὴ ἐτι μάλλον τὸ πιστὸν κάτοπτρον τοῦ πραγματικοῦ βίου.“

„Πλὴν δὲ τούτου προέβημεν καὶ εἰς ἕτερον τολμηρότερον νεωτερισμόν. Προαιώνιος τυγχάνει ἡ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἀσίας πάλη, οἱ δὲ Τούρκοι εἰσὶν ἀπλοὶ διάδοχοι τῶν Ἀράβων, ὡς οὗτοι ὑπῆρξαν διάδοχοι τῶν Περσῶν. Μεταβληθέντων τῶν ὀνομάτων καὶ οὐχὶ τῶν πραγμάτων, αἱ σχέσεις τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ πρὸς τοὺς Κυρίαρχους εἰσὶν ἅπλως ἡ συνέχεια τῶν σχέσεων τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους πρὸς τοὺς μεγάλους Βασιλεῖς. Ἐκ τῆς συναφείας ταύτης κατὰ τοὺς πρώτους μετὰ Χριστὸν αἰῶνας προέκυψε διάλεκτος, ἣτις, ὀμιλουμένη ὑπὸ τῶν ἐν Ἀσίᾳ ἰδίως Ἑλλήνων, περιεῖχε πλείστας ὅσας Περσικὰς λέξεις. Καὶ ἀπωλέσθησαν μὲν αὗται, πλὴν ὀλιγίστων, ὡς παρασάγγης, ἀνιάνης, ἀλλ' ἀντικατέστησαν αὐτὰς ἱσλαμικὰ Τουρκικὰ, αἰτινες τυγχάνουσι παρ' ἡμῖν κοινᾶς καταληπτά. Οὕτως τούτων ἐχόντων, δια τὸς ἐν τῷ δράματι ἡμῶν Πέρσας παρεδέχθημεν

τὴν ἀνατολικὴν ἐκείνην διάλεκτον, ἣτις, γνωστὸς παράγων τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου, χορηγεῖ ὅλος ἰδιάζουσαν ζωικότητα εἰς τὰ πρόσωπα ταῦτα. Νομίζομεν δὲ ὅτι τὸ τοιοῦτον ὕφος, ἐφαρμοζόμενον μάλιστα εἰς τοὺς ἰάμβους, παρέχει τι τὸ ἀκραιφνῶς κωμικὸν εἰς τὰς εὐτραπέλους τοῦ δράματος σκηνάς.“

„Ἐν δὲ τῇ μικρᾷ κωμῳδίᾳ, ἣτις ἐπακολουθεῖ τὸ δράμα, ἐγκατελείφθη κατ' ἀνάγκην ὅλος τὸ ὑψηλὸν ὕφος, ὅπερ φυσικὸν ἐν τῇ ποιήσει καὶ τῷ ἐπιμελεμένῳ πεζῷ λόγῳ, ἀποβαίνει ἀνεφάρμοστον ἐν τῷ συνθεῖσι διαλόγῳ. Ἐν ᾧ μικρὸν πλέον διαφέρουσιν αἱ Ἀθηναῖκα αἰθεῖσαι τῶν Παριστιανῶν, ἢ ἐν αὐταῖς ὀμιλουμένη διάλεκτος (patois) ἐστὶν εἰσέτι ἡ τῶν τριόδων, καὶ φαίνεται παρ' ἡμῖν ἀτελῶς ἐφαρμοζόμενον τὸ βῆτόν, ὅτι ὁ ἀριστος τοῦ πολιτισμοῦ καθρέπτης ἐστὶν ἡ γλῶσσα. Ὁρῶντες ὅμως τὰς καταπληκτικὰς τῆς γραφομένης προόδους, τρέφομεν τὴν ἐδραϊὰν πεποιθήσιν ὅτι ἐπίκειται καὶ τῆς λαλουμένης ἢ ἐξευγένισις. Τὴν λαλουμένην ταύτην ἀπεμυθίσθημεν ἐπακριβῶς ἐν τῷ διαλόγῳ τῶν δευτερευόντων τῆς κωμῳδίας ἡμῶν προσώπων, ἐνθυμηθέντες τὴν Σπαρτιατικὴν μέθοδον τῶν μεθυσθέντων Εἰλωτῶν. Διὰ πάντα δὲ τὰ λοιπὰ ἐπεδιώξαμεν κατ' ἀντιπαράθεσιν τὴν ἐφικτὴν τῆς φράσεως ἐξευγένισιν, καὶ λογιζόμεθα εὐτυχῆς ἐὰν εὐρεθῆ τὸ κρᾶμα, εἰς ὃ κατελήξαμεν, οὐχὶ λίαν βεβιασμένον διὰ τὴν σκηνὴν, ἀναγνωρίζοντες πληρέστατα τὴν μεγίστην τοῦ ἐγχειρήματος δυσχέρειαν. Ὁ ἐν τῷ σκοτεινῷ τούτῳ πελάγει τῶν ποικίλων γλωσσικῶν συντρυμμάτων πλέων, διέρχεται ἀνὰ πᾶσαν φράσιν καὶ λέξιν μεταξὺ τοῦ ταπεινοῦ καὶ τοῦ ἐξεζητημένου, ἀληθῶν συμπληγμάτων, ὥς ὀλίγοι διεκφεύγουσιν ἀσυνείως.“

Ἴδου δὲ καὶ ἡ σκηνή:

ΜΕΡΟΣ Α.

ΣΚΗΝΗ Α'.

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς σκηνῆς τοῦ Χαγάνου, βαρβάρως πολυτελές, ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἀβάρων πρὸ τοῦ Βυζαντίου. Ὁ ΧΑΓΑΝΟΣ κἀθηται ἐπὶ θρόνῳ κεκαλυμμένῳ διὰ λεοντῆς. Παρ' αὐτὸν ἕτερος θρόνος χαμηλότερος. Ὁ ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ ὄρθιος συνομιλεῖ μετὰ τοῦ ΧΑΓΑΝΟΥ. Δεξιῶς μεγιστάνες Ἀβάρων, καὶ ἀριστερῶς ἡ ἀκολουθία τοῦ Γουσανάσπα. Ἀργότερον ὁ ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ μετ' ἄλλων ἀξιοματικῶν.

ΧΑΓΑΝΟΣ.

Καὶ λέγεις, Γουσανάσπα, ὅτι πάντοτε τοὺς Ἕλληνας εὐκόλως ἐνίκησατε;

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

Τ' ἀσκέρι, Σάχ Χαγάνε, γύρα φέραμε στὰ βιλαέτια ὅλα τῶν Χριστιανῶν. Σὰν τὰ τσακάλια τὴν ἡμέρα κρῆπτονται, καὶ σκούζουν ὅλη νύκτα — Κύριε ἐλέησον.

ΧΑΓΑΝΟΣ.

Ὅλιγη ἐστὶ τότε καὶ τῆς πόλεως ἢ ἄμυνα, βεβαία ἢ ἐπιπόρθησις.

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

Δικό σου εἶνε τὸ Σταμπούλ, ἐφέντι μου, μόν' κάνε ζεῦκι καὶ στὸ γλέντι βίξε το, δικό σου καὶ δικό μας.

ΧΑΓΑΝΟΣ.

Τέλος ἐφθασεν

ἡ ὄρα σου, ὦ πόλις ὑπερφίαλε, τῆς οἰκουμένης ἀλαζῶν πρωτεύουσα.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἐκ μέρους τοῦ Μαγίστρου ἔρχομαι πρὸς σέ, Χαγάνε τῶν Ἀβάρων. Οὕτω σέβασαι τοὺς ὄρκους σου, ἢ ὅλος ἐλησμώνησας τὰ πάντα ὅσα μεθ' ἡμῶν υπέγραψας, καὶ τοὺς ἀφθόνους θησαυρούς, οὓς ἐλαβες; Τὸ δίκαιον τὸ θεῖον καὶ ἀνθρώπινον πῶς οὕτως αὐδῆς ἀθετῶν, ἐπέργεσαι, ὡς λαίλαψ λαοφθόρος καὶ ἀνάθεκτος, τὰς ἐπαρχίας δια τί λυμᾶνεσαι τοῦ Κράτους τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἀτάσθαλος τὰ τεῖχη πῶς ὑβρίζεις τὰ περίπυστα τοῦ Βυζαντίου;

ΧΑΓΑΝΟΣ.

Πνεύτε τὰ λείσθια

καὶ κομπορημονεῖτε; Καθυπέταξε τὸ γένος τῶν Ἀβάρων ἔδη ἅπασαν τὴν δυσμικὴν Εὐρώπην. Ἐχει σύνορα τοὺς πάγους τῆς Σκωθίας καὶ τὰ ὕδατα τοῦ διαγωγῆς Ἀδρίας. Τρέμει πρὸ αὐτοῦ ἡ κοσμοκράτωρ Ρώμη, καὶ ἀγέρωχον κομπάζει ἐτι μόνον τὸ Βυζάντιον. Τοὺς μαχητάς μου πρὸ αὐτοῦ ὠδήγησα πολλάκις, ἀλλ' ἐκἀμυθῆν ἐν δεήσεω, καὶ ἀρκεσθεῖς εἰς δώρα εὐτελῆ τινα, προσκαίρως παρητήθητε τῆς ἀλώσεως. Εὐγνωμοσύνην ἐπὶ τούτῳ δεῖξατε, καὶ πρόθυμοι τὰς πύλας νῦν ἀνοίξατε. Γενναιοφρόνως τὴν ζωὴν δωρῶ ἡμῖν. Λαβόντες σάγιν καὶ χιτῶνα ἕκαστος εἰς τὴν Ἀσίαν παρευθὺς ἀπέλθετε ἀλλ' ἄφετε τὴν πόλιν πᾶσαν εἰς ἐμὲ μεθ' ὅλων ὅσα περιέχει. Ἄγετε. Σιγίλλιν γράφω τότε εἰς τὸν Σάρβαρον, τὸν σύμμαχόν μου, ὅπως μὴ τι πάθητε.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἄρκεσσαι ὡς βλέπω, εἰς τὰ δνεира, πλὴν πρόσχε, διότι ἔχει θριον καὶ ἡ μακροθυμία.

ΧΑΓΑΝΟΣ.

Σὺ τὰ βλέμματα

εἰς τὰς εὐρείας πεδιάδας πλάνησον, καὶ ἴδε τὴν στεφάνην, δι' ἧς ἔξωσα τὰ ἐτοιμόρροπά σου προτειχίσματα. Ἡ σωτηρία δι' ὑμᾶς ἀδύνατος καὶ ἀν μεταβληθῆτε εἰς γοργούς ἰχθῦς ἐν τῷ ἀφρώδει πάντῳ ἢ διέλθητε ὡς ὄρνεις τοὺς αἰθέρας ταυνοσπίτεροι.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἡμεῖς εἰς αἴμα μόνον βαπτιζόμεθα, καὶ εἰς τῆς νίκης τὰ πτερὰ φερόμεθα.

ΧΑΓΑΝΟΣ.

Πλὴν τῶν ἀπροσμάχητων μυριάδων μου, καὶ Πέρσας τρισχίλιους διὰ Πρέσβειν μοι πέμπει ὁ πιστὸς μου φίλος Σάρβαρος, ὡς βλέπετε.

Ἐγκλείω μῖσος κατὰ σοῦ καὶ ἀσπονδον ἐκδίκησιν. Τὸσάκις σ' ἐπλήσιασα ἀλλ' ἀγερῶχος ἐκ τοῦ ὕφους τῶν τειχῶν σὺ ἐθεώρεις τὸν κλεινὸν κατακτητὴν τῆς δύσεως. Νῦν μάθε τὴν ἄξίαν μου καὶ εἰς σωρούς αἰθάλης μεταβλήθητι. Με ἀπεκάλεις ἀτασθάλως βάρβαρον, ἀλλ' ἦδη πέδας ἐκ σιδήρου καὶ πυρὸς σοὶ περιβάλλω, δούλη ἐπαφρόδιτε, καὶ εἰς τὰ γόνατά μου καταρρίπτω σε.

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

Ἐτσι ποῦ νάχης τὸ χατήρι τοῦ Ὀρμούζ, καὶ νὰ χαρῆς τὰ νειάτα καὶ τὰ γένεια σου, γιὰχνὶ κοπανισμένο κάμε τοὺς Γραικοὺς, γιὰ νὰ σουρῶση ἡ μεγάλη μύτη τους.

ΧΑΓΑΝΟΣ.

Καὶ σὺ αὐτοὺς δικαίως ἀπεχθάνεσαι.

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

Ποιο συχαμένο γένος ἔχει ὁ ντουινιάς; Στὸ ἄτ-μειδάνι μέρα νύκτα παίζουε, ὅλα τὰ ξέρουε, ὅλα τὰ χαλεύουε, ὁ μπεχλιβάνης Ζωραόστρης κρίνεται, καὶ τ' ἀλλ' ἀσκέρια φαρισιοῦ σαρώματα, μ' ἂν τοὺς σκαλίσης λίγο τύφλα ν' ἄχουε.

ΧΑΓΑΝΟΣ.

Ὁ Σάρβαρος βεβαίαν τὴν ἀντίληψιν ὑπόσχεται;

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

Σὺ στείλε τὰ κἀκια σου, καὶ ὅλοι σὰν τοὺς λύκους θὰ χουμίζουε.

ΧΑΓΑΝΟΣ.

Οἱ Σλαῦοι διοικοῦσι τὰ μονόξυλα. Ἄνελαβον ἐκεῖνοι τὴν μεταφορὰν. Ἐσμὲν καθ' ὅλα ἐπομένως σύμφωνοι. Τὰ δύο τρίτα τῶν ἐκκλησιῶν ἐμὰ καὶ τῶν παρθένων, τὰ λοιπὰ ἡμέτερα.

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

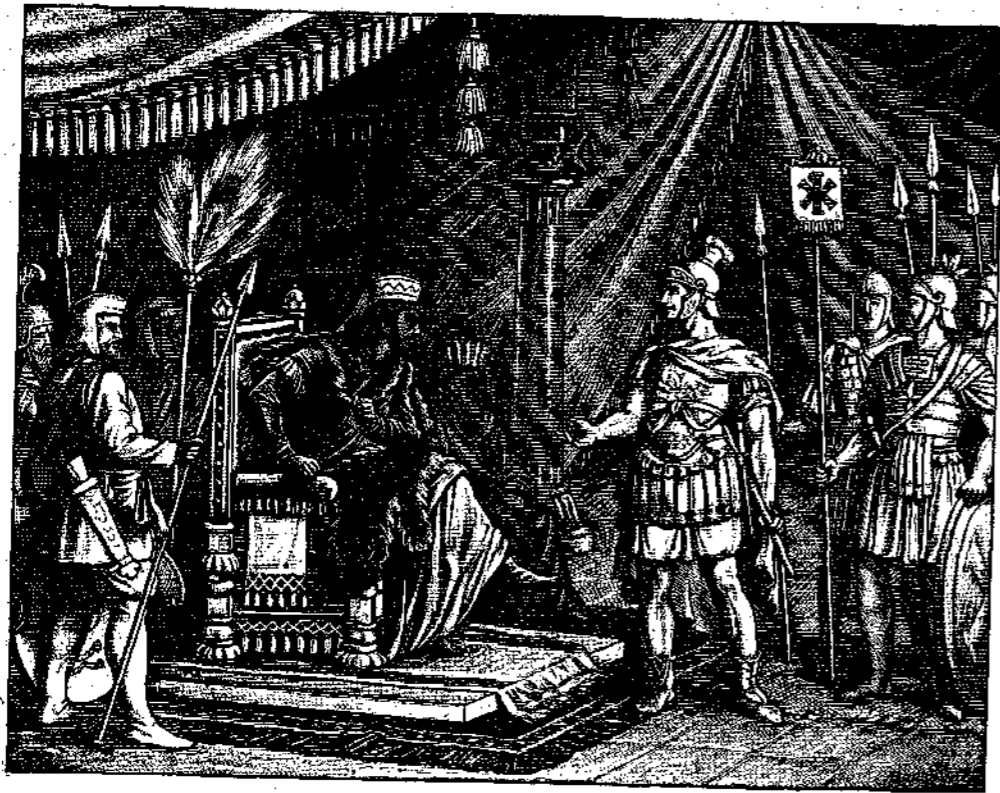
Καμῆλαις, Σάχ Χαγάνε, δὲν γεννήθησαν νὰ κουβαλήσουν τέτοιο κόσμον πλάτζικο. Ὅταν θυμοῦμαι, τζάνουμ, πῶς θὰ σύρουε ἀπ' τῆς χρυσαῖς πλεξίδες τῆς γκιουζελ χανοῦμ, μόλις ὄρθος κρατιοῦμαι στῆς ἀρίδαις μου, καὶ τρέμει σὰν τὸ φύλλο τὸ πηγυρνί μου. (Ἀνηχοῦσαν ἐκτός τῆς σκηνῆς σαλπισμοί, καὶ θόρυβος δορῶν κρουομένων ἐπὶ τῶν ἀσπίδων.)

ΧΑΓΑΝΟΣ.

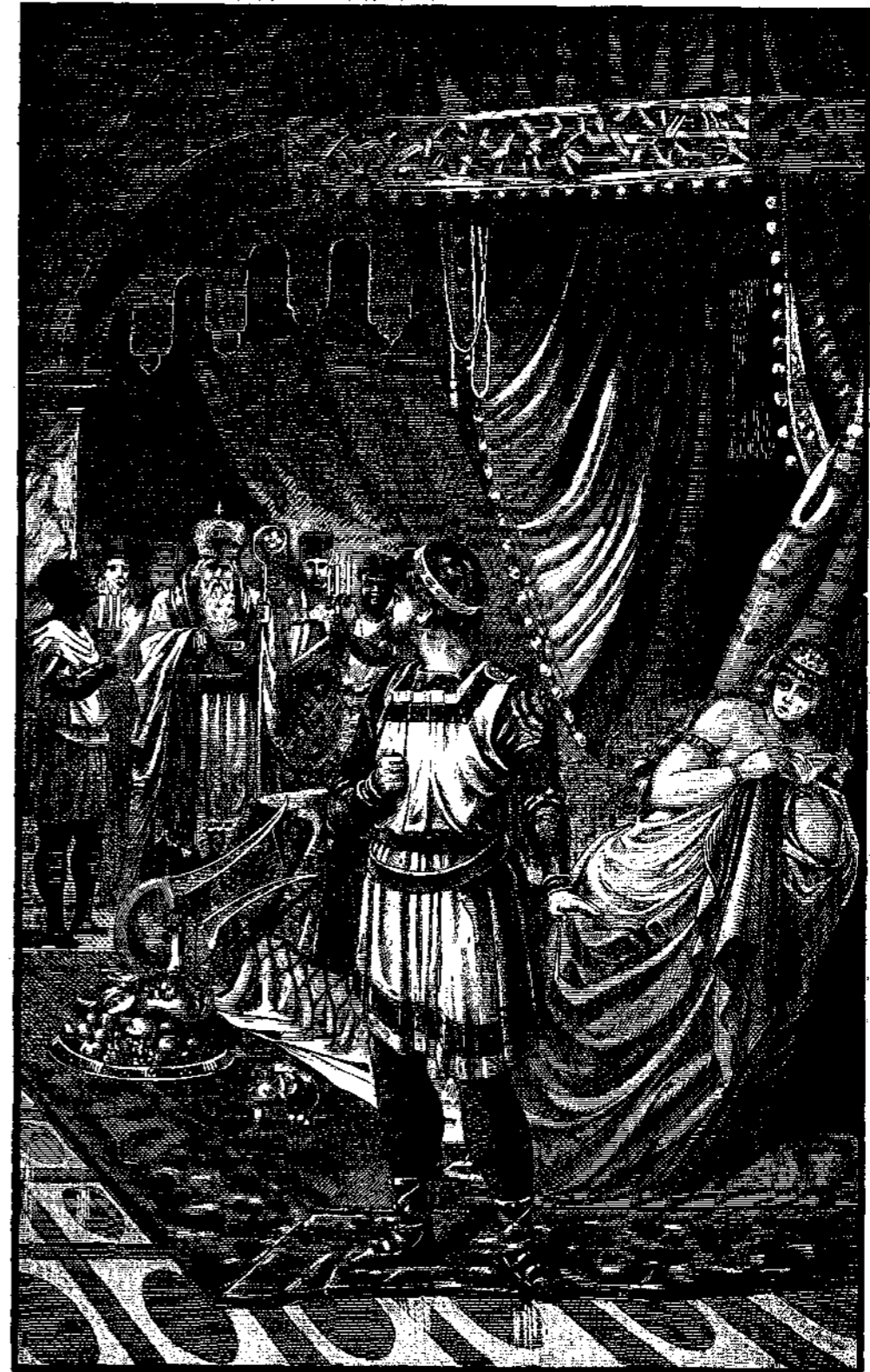
Ἴδου οἱ πρέσβεις τῶν Ἑλλήνων. Κἀθησον ἐγγὺς μου, ἐν ᾗ οὔτοι μένουσιν ὄρθοι καὶ ἀσκεπῆς ὡς δούλοι. Ἄν ἀμαχητί παραδοθῶσι, τὴν ζωὴν χαρίζομεν εἰς βρέφη καὶ πρεσβύτας, ἄλλως αἴριον τὴν πόλιν ἐξ ἐφόδου κυριεύομεν, καὶ πάντας ἀμειλίχτως κατασφάζομεν. (Εἰσέρχεται ὁ Ἀθαλάρχος ὑπο ἑτέρων ἀξιοματικῶν ἀκολουθούμενος καὶ προσκνέει ὑπερφθῶνως. Οἱ συνοδευόντες αὐτὸν μένουσι παρὰ τὴν εἴσοδον.)

Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΜΑΡΤΙΝΑ.

Ο ΚΟΜΗΣ ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ ΠΑΡΑ ΤΩ ΧΑΓΑΝΩ ΤΩΝ ΑΒΑΡΩΝ.

Η ΜΑΡΤΙΝΑ ΦΕΥΓΟΥΣΑ ΕΠΙ ΤΗ ΕΜΦΑΝΙΣΕΙ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ὅλιγον μὲ φοβίζουσιν
αἱ μυριάδες, αἱ τὴν χρεῖαν ἔχουσαι
τῶν χιλιάδων.

ΧΑΓΑΝΟΣ.

Σύνελθε, μαινόμενε.
Μὴ παροξύνῃς οὕτω τὸν πανίσχυρον,
μὴ τρομερὰ ἐπέλθῃ ἡ ἐκδικησις.

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

Τί τζαμπουνίζεις, μπρὲ γκιαουρί, μπουνταλά;
Μὴ τὸν ἀκοῦς, Χαγάνε. Ἐξὼ βγάλε τον!
Γραικοὶ καὶ ψεῦστοι μιὰς μουντζούρας λένιασμα.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Οὐδέποτε πρὸς δούλους ἀπειθόνομαι,
ἀλλ' ὁ Χαγάνος, ὅστις ἐπιτρέπει σοι
τὴν γλώσσαν ταύτην, μὲ ὑβρίζει διὰ σοῦ.

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

Ἄκοῦς τί λέει; Σφάζε τον, ζέφντι μου,
Στὴ σοῦβλα βάλ' τον. Τὰ παιδιά κόψε του!

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Πρὸς σέ, Χαγάνε, ἦλθον ὅπως ἴδωμεν
ἀν τῆς εἰρήνης δυνατὴ ἡ τήρησις.
Πλὴν βλέπω ἤδη ὅτι ὅλος μάταιοι
οἱ περαιτέρω λόγοι. Καταλείπω σε,
ἀλλ' ἀκουσον καὶ ταῦτα. Πρὶν ἀφήσω σοι
ὡς ἔρμαιον τοῦ κόσμου τὴν πρωτεύουσαν
ἐκατοντάκις προτιμῶ τὸν θάνατον.
Ἰππέων ἔχω χιλιάδας δώδεκα,

Ἄδυνατος ἐνταῦθα ἡ ἀντίστασις,
καὶ ὡς οἱ Πέρσαι οὕτοι βεβαιούσι με,
οἰκτρὰς ὑπέστη ἦτας ὁ Ἡράκλειος,
οὐδ' ἐξ αὐτοῦ ὑπάρχει δι' ὑμᾶς ἐλπίς.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Δεινῶς οἱ σύμμαχοί σου ἀπατώσι σε.
Ἐν μέσῃ τῇ Περσίᾳ ὁ Ἡράκλειος
εἰσδύς, δεκάκις κατετρόπωσεν αὐτούς,
ἀνέσκαψεν ἐκ βάρων τὴν γενέθλιον
τοῦ Ζωροάστρου, ἀπειλεῖ τὸ Δασταγέρδ,
καὶ πρὸ μικροῦ ἀκόμη ἐξωλόθρευσε
παρὰ τὸν Σάρον τὴν τετάρτην στρατιάν,
ἧς ἀνεδείχθη Στρατηγὸς ὁ Σάρβαρος.

καὶ ἄλλους τόσοι οἱ ἀστοὶ παρέταξαν,
ἐν ᾧ προθύμως εἰς τὰ ὅπλα ἔπευσαν
πρεσβύται καὶ παιδία. Ἐτομιάσθητι
εἰς φοβερόν ἀγῶνα, καὶ ἀνόρυξον
βαθεῖς τοὺς τάφους τῶν ἀγρίων σου ὀρῶν.

ΧΑΓΑΝΟΣ.

Μὴ ἐκ τοῦ σοῦ ἀρχίσω μόνον πρόσεξον.
Σὲ ἀπολύω.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Σπεύδω εἰς τὴν ἄμυναν.

Ἐν ᾧ ἀπέρχεται ὁ Ἀθαλάρχος μετὰ τῆς συνοδείας αὐτοῦ, καὶ ἰχοῦσιν
οἱ σάλπγγες, πῖπτει τὸ διακήριον.)

Ἐν τῷ αὐτῷ τόμῳ περιέχεται μετὰ τὸ δράμα καὶ χα-
ριστάτη κωμῳδία, ἧς ὁ τίτλος ἐμνημονεύθη ἀνωτέρω, καὶ
εἰς ἣν ἐπιφυλάσσεται ἐπιτίμιος βεβαίως θέσις ἐπὶ τῆς νεαρᾶς
ἐλληνικῆς σκηνῆς. Ἡ ὄλη τοῦ νέου ἔργου διακόσμησης εἶνε
ἐφάρμιλλος τῶν ἐτέρων ὁραίων ἔργων τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως,
μετὰ τῆς διαφορᾶς, ὅτι κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην πᾶσαι
αἱ εἰκόνες εἰσὶ πρωτότυποι καὶ ἡ ἐπεξεργασία αὐτῶν ὀφεί-
λεται εἰς τὴν γραφίδα διαπρεπῶν καλλιτεχνῶν, αἱ μὲν μικραὶ
εἰς τὴν τοῦ περιβλέπτου ἐν Βιέννῃ ζωγράφου A. Bauer, αἱ
δὲ μεγάλαι τοῦ Karl Fr. Hasse ἐν Λευψία, ἐν ᾧ τὰς χαλ-
κογραφίας ἐξετέλεσαν ἐπὶ τῶν πρωτοτύπων σχεδίων οἱ ἀρι-
στοτέχναι C. Angerer & Göschl ἐν Βιέννῃ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

M. K.

ΠΕΡΙ ΚΑΘΑΡΟΥ ΑΕΡΟΣ.

Ἄπειροι καὶ ἀμέτρητοι εἶνε αἱ πηγαί, δι' ὧν μολύνεται
ὁ ἀτμοσφαιρικός ἀήρ. Ἐἴτε ζῶντα, εἴτε σπηόμενα τὰ φυτὰ
καὶ τὰ ζῶα ἀποβάλλουσιν ἀέρια, ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου ἀπαι-
τεῖ καθημερινῇ καύσιν φυτικῶν ἢ ὀρυκτῶν οὐσιῶν, αἰτνές
παράγουσι καπνόν, πολλὰ βιομηχανικά ἐργοστάσια παράγουσι
ἀέρια, διὰ τῆς φθορᾶς, εἰς ἣν πᾶν γήινον ὑπόκειται, ἐγείρε-
ται ἀμέτρητος κόνις, ἧτις πάντα νόμον βαρύτητος χλευά-
ζουσα αἰωρεῖται εἰς τὰ κύματα τοῦ ἀέρος.

Τοῦτο συμβαίνει ἀπὸ χιλιάδων ἐτῶν, ἀπ' οὗτοῦ ὑπάρχει
ὁ κόσμος, καὶ ἐν τούτοις καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς τὰ ἐλευθερα
μέρη ἔχει ὁ ἀήρ τὴν αὐτὴν σύστασιν, ὁ ἀήρ τῆς Σαχάρας
δὲν εἶνε διάφορος τοῦ τῶν Ἄλπεων. Ὁ ἀήρ ἀρα καθαρί-
ζεται ἀπ' ἑαυτοῦ, διότι μέγα μέρος τῶν διὰ τῆς καύσεως
καὶ σήψεως γενωμένων ἀερίων μεταβάλλεται ἐν τῷ ἀέρι εἰς
ὕδωρ καὶ εἰς ἀνθρακικὸν ὀξύ, ἀπερ ἀμφότερα εἶνε σταθερὰ
στοιχεῖα τοῦ ἀέρος. Ἄλλα δὲ ἀέρια δὲν μεταβάλλονται μὲν
ἐν τῷ ἀέρι χημικῶς, ἀλλ' ἀπορροφῶνται ὑπὸ τοῦ ὕδατος
καὶ διὰ τῆς βροχῆς ἀποδίδονται πάλιν εἰς τὴν γῆν. Τοιου-
τοτρόπως καθαρίζεται ὁ ἀήρ καὶ ἀπὸ τὴν ἐν αὐτῷ ὑπάρ-
χουσαν κόνιν. Παροδικῶς ἀρα δύναται νὰ ἦνε ἀκαθάρτος
ἡ ἀτμοσφαῖρα, καὶ ἡ ἀκαθαρσία αὕτη εἶνε κατὰ χώρους πε-
ρωρισμένη.

Ἐν τούτοις ἐπικρατεῖ παράδοξος σύγχυσις ὅσον ἀφορᾷ
τὴν ἔννοιαν τοῦ περιορισμένου χώρου. Καὶ ἄλλοι μὲν θεω-
ροῦσι τὸν ἀέρα πόλεως τινος ἀκαθάρτον ἐν περιφερικῷ χώρῳ
πέραν τοῦ ἐνός μιλίου περὶ τὴν πόλιν, καὶ δὲν ἔχουσιν ἀδι-
κον, ἄλλοι δὲ ἱκανοποιουσι τὴν συνείδησιν των ἀνοίγοντες
τὸν χεῖμα ἔπι ἡμίσειαν μόνον ὄραν τὸ παράθυρον τοῦ
δωματίου των καὶ πιστεύουσιν ὅτι τοιοῦτοτρόπως κατέρρω-
σαν ἐντελῶς νὰ ἀερίσωσι τὸν κοιτῶνά των. Αὐτοὶ ἔχουν
βέβαια ἀδικον. Μετὰ πόσον μεγάλῃς βραδύτητος γίνεται
ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ἀέρος, δύναται τις νὰ ἴδῃ κατὰ τὸ θέρος
ἐν τῷ δάσει. Ἐνταῦθα εἶνε φυσικὸν νὰ πιστεύσῃ τις, ὅτι
ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ἀέρος δὲν ἐμποδίζεται, καὶ ἐν τούτοις ποσά-
κις „ἡ δροσερὰ τοῦ δάσους σκια“ εἶνε μόνον μῦθος! Το
δάσει εἶνε σκιερὸν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ δροσερόν. Ὁ θερμὸς καὶ
ὑπ' ἀτμῶν ὕδατος κεκορεσμένος ἀήρ εἶνε περικεικλισμένος
ὡς ἐν θερμοκηπίῳ, καὶ πρέπει αἱ πνοαὶ τοῦ ἀνέμου νὰ ἦνε
ἰσχυραὶ, ὅπως διαφυσθῇ τὸ δάσει. Διὰ τοῦτο, μόνον ὅταν
ἐπικρατῇ ἀνυπόφορος καύσων ἀναζητοῦμεν τὴν σκιάν αὐτοῦ,
ὅταν δὲ καλυφθῇ ὀλίγον ὑπὸ νεφῶν ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ ἥλιος

πλησιάζῃ εἰς τὴν δύσιν, ἀθροῖς ἐξερχόμεθα εἰς τὴν ζωογόν-
νον δρόσον τῶν λευμῶν.

Ὁ ἐν τῷ δάσει παγερὸς καύσων προέρχεται ἐξ ἀερίων,
τὰ ὅποια ἀβλαβῶς δυνάμεθα ν' ἀναπνεύσωμεν, ἐν ᾧ ἀπ' ἑ-
τέρου ἀπείρους βλάβας ὑφίστάμεθα, καὶ δυστυχῶς δὲν τὰς
αισθανόμεθα, ἐκ τῶν βλαβερῶν ἀναμιξέων τοῦ ἀέρος μετὰ
δηλητηριωδῶν ἀερίων, τὰ ὅποια πάντοτε ἀναπτύσσονται ἐν
χώροις οἰκουμένους.

Ὅλοι οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ἦ-
τον πάσχουσιν ἐλλείψιν καθαροῦ ἀέρος, διότι ἐν αὐταῖς ἐπι-
σωρεύονται ὅλαι αἱ αἰτίαι τῆς διαφθορᾶς τοῦ ἀέρος, αἱ δὲ
στεναὶ δίοδοι μετὰ τῶν ὑψηλῶν οἰκῶν, ὡς περ σύριγγες με-
ταλλουργεῖοι, ἐμποδίζουσι τὸν καθαρισμὸν τοῦ ἀέρος.

Ἐὰν ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ἀέρος τῶν κατοικιῶν ἡμῶν ἦτο δυ-
νατὴ μόνον διὰ τῶν παραθύρων καὶ θυρῶν καὶ ἐὰν δὲν συν-
έβαιεν ἀδιάκοπος ἀερισμὸς αὐτῶν διὰ τῶν τοίχων καὶ
ἐστιῶν, ἠθέλωμεν πράγματι καταστήσει ἐλεεινὰ ἀληθῶς καὶ
ἀξιοδάκρυτα ὄντα, ὅπως καὶ οἱ ἀτυχεῖς ἐπαινοί, οἵτινες εἴτε
ἐξ ἀνάγκης, εἴτε ἐξ ἀνοίας ζῶσι τὸ πλεῖστον τοῦ βίου των
ἐν χώροις κακῶς ἀερίζομενοι καὶ βαθμηδὸν ἀποθνήσκουσιν
ἐκ στερησεως ἀέρος καὶ χρονίου δηλητηριασμοῦ.

Πῶς γίνεται λοιπὸν ἡ βλάβη, ἡ ἐξ ἀκαθάρτου καὶ
διεφθαρμένου ἀέρος προερχομένη;

Ὁ ἀναπνεύμενος ἀήρ σκοπὸν ἔχει ν' ἀποκαθάρῃ τὸ ἀπὸ
τῆς καρδίας εἰς τοὺς πνεύμονας ὠθεύμενον αἷμα. Διὰ νὰ
καθαρισθῇ δὲ τὸ αἷμα, πρέπει ὁ μετὰ τοῦ αἵματος ἠνωμένος
ἀνθραξὶ νὰ ὀξυδωθῇ εἰς ἀερίομορφον ἀνθρακικὸν ὀξύ καὶ νὰ
ἐκπνευσθῇ. Οἱ πνεύμονες ἡμῶν περιλαμβάνουσιν ὀρισμένην
τινὰ ποσότητα ἀέρος, οὗτινος τὸ ὀξυγόνον ἐξαρκεῖ ἀκριβῶς
εἰς τὴν ὀξυδῶσιν τοῦ αἵματος τῶν πνευμόνων. Ὅταν ὁμοῦ
ὁ ἀήρ ἐκτὸς τῶν σταθερῶν στοιχείων του περιέχῃ καὶ ἄλλα,
ἔστω καὶ ἀβλαβῆ, τότε ἐισέρχεται μὲν πάλιν εἰς τοὺς πνεύ-
μονας τὸ αὐτὸ ποσὸν ἀέρος, ἀλλ' ἐν αὐτῷ ἐμπεριέχεται ὀλι-
γώτερον ὀξυγόνον. Τὸ ἔλλειμμα τοῦτο πρέπει νὰ καλυφθῇ
ἀναπνεόμεν ταχύτερον καὶ διὰ τοῦ μειζόνος ἀριθμοῦ τῶν
εἰσπνεοῦν προσπαθοῦμεν ἀκουσίως νὰ ἀναπληρώσωμεν τὸ ἐν
ἐκάστη ἀναπνοῇ ἔλλειπον, οὕτω δὲ ταράσσεται φυσικῶς ἡ
αὐστηρὰ τοῦ ὀργανισμοῦ οἰκονομία. Οἱ σθηθικοὶ δι' ὅλους
ἀντίθετον αἰτίαν ἀναγκάζονται ν' ἀναπνεύσι ταχύτερον. Οἱ
πνεύμονες αὐτῶν δὲν περιέχουσιν ἀρκούν ποσὸν ἀέρος, ὀφεί-
λονται συχνότερον νὰ τὸν ἀναπνεύωσι καὶ αἰσθάνονται ἀνα-

κούφισιν, όταν ο αήρ περιέχει πολύ οξυγόνον. Τα παιδιά και αἱ γυναῖκες ἀναπνεύουσι ταχύτερον τῶν ἀνδρῶν, διότι ὁ ὀργανισμὸς των ἐργάζεται ζωηρότερον, δυνάμεθα δὲ ἐν γένει νὰ εἰπωμεν, ὅτι ἀνὰ τρεῖς παλμούς τῆς καρδίας ἡ σφύγμος γίνεται μίᾳ ἀναπνοῇ.

Ὅταν τὰ ἀβλαβῆ μὲν καθ' ἑαυτά, ἀλλὰ κωλύοντα τὴν ἀναπνοὴν ἀέρια πολλαπλασιασθῶσιν, ἐπιφέρουσι δύσπνοιαν καὶ ἀσφυξίαν. Ἐκαστος γνωρίζει τὸ πνιγρὸν αἰσθημα, τὸ ὁποῖον μᾶς καταλαμβάνει, ὅταν πλωμεν ὕδωρ περιέχον ἀνθρακικὸν ὄξύ, διότι ἀκουστικῶς ἀναπνεόμεν τὸ ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἀπαλλασσόμενον ἀέριον. Τὰ οὐχὶ σπάνια ἀπευκατὰ ἐν πηγῶν ἢ φρέασι καὶ ὑπογείοις προέρχονται ἐκ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὄξεος, ἢ περ ἐσχηματισθῆ κατὰ τὴν σήψιν καὶ ζύμωσιν. Ὀλιγώτερον ἐπικινδυνὸν εἶνε οἱ ἀτμοὶ τοῦ ὕδατος καὶ τὸ ἀζώτον, διότι καὶ ὁ αήρ αὐτὸς συνίσταται κατὰ τὰ $\frac{3}{4}$ ἐξ ἀζώτου καὶ ὁ ἐξ ὕδατῶν κεκορεσμένος θάλαμος ῥωσικοῦ λουτροῦ οὐδεμίαν βλάβην φέρει καὶ εἰς τοὺς μακρότερον ἐν αὐτῷ παραμένοντας.

Ἄλλ' ὁ αήρ περιέχει ἐνίοτε καὶ δηλητηριώδη ἀέρια. Τινὰ ἐξ αὐτῶν, ὡς οἱ θεϊοὶδες ὄξύ, γλώριον, ἀμμωνία δὲν εἶνε δυνατὸν ν' ἀναπνευσθῶσι, διότι ἡ ὁσμὴ των καὶ ὁ ἰσχυρὸς βῆξ προδίδει τὴν παρουσίαν των καὶ εἰς ἐλαχίστας ἐτι ποσότητας, καὶ διὰ τοῦτο σπανίως ἀπειλοῦσι τὴν ζωὴν. Βλάπτεται ὅμως τὰ μέγιστα ἡ υγίεια. Τὰ μίγματα αὐτῶν ἔχουσι τὴν ἰδιάζουσαν καὶ ἀνυπόφορον ὁσμὴν, ἣτις ἀναδίδεται ἐν κατοικίαις, ὑπὸ πολλῶν ἀτόμων κατοικουμένων, καὶ σχολαίαις καὶ ἥτις ἐν τοῖς θεάτροις, αἰθούσαις τοῦ χοροῦ, ἐκκλησίαις, ἐργαστασίαις, ξενοδοχείοις καὶ καφεναίαις γίνονται διὰ τῶν καιομένων ἀερίων ἐτι ἀηδεστέρα — δυστυχῶς μόνον διὰ τὸν εἰσερχόμενον. Διὰ τῆς μακροτέρας διαμονῆς ἐν τοιαύτοις χώροις συνεθίζομεν τὴν δηλητηριασμένην τὰ τὴν ἀτμοσφαιραν καὶ μάλιστα ἀρσενόμεθα ἐν αὐτῇ. Ἐν τούτοις τὰ δηλητήρια ἐνεργοῦσι καὶ βραδέως μὲν, ἀναλόγως πρὸς τὴν ἀραιότητά των, ἀλλ' ἀσφαλῶς. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ὄψεως τῶν εἰς τὰ σχολεῖα φοιτῶντων παιδίων καὶ τῶν ἐργαζομένων ἐν κλειστοῖς χώροις καὶ ἐνίοτε ἐκ τινος λιποθυμίας ἐν αἰθούσῃ τινὶ διασκεδάσεως, ἣτις εἶνε τρόπον τινὰ παραίνεσις εἰς τὸ ἀφροντι πλῆθος.

Καὶ πράγματι πολλὰκις λαμβάνομεν τοιαύτας ὑπενθυμίσεις ἀναπνεύοντες τοιαῦτα δηλητηριώδη καὶ ἐπικινδύνα ἀέ-

ρια, ὡς οἱ οξείδιον ἀνθρακος καὶ φωταέριον. Ὅταν ὁ αήρ περιέχει καὶ ἴσῃ μόνον αὐτῶν, δύναται νὰ γίνῃ θανατηφόρος, διότι δυνάμεθα ν' ἀναπνεύομεν αὐτὰ ἐπι ὥρας ὀλοκλήρους, χωρὶς νὰ αἰσθανθῶμεν τὴν παραμικρὰν ἐνόχλησιν. Ἐκάστη εἰκνοῇ φέρει νέα ποσὰ αὐτῶν εἰς τοὺς πνεύμονας, καὶ μεγεθύνει τὴν φθοροποιὰν ἐνεργεσίαν τῶν προηγηθέντων. Ἀλλὰ συγχρόνως μὲ τὸ οξείδιον ἀνθρακος ἀναπτύσσονται καὶ ἄλλα δυσώδη ἀέρια καὶ τὰ φωταέριον γίνεται ἐπαισθητὸν ἅμα ὡς περιλάβῃ τὸ χιλιοστὸν μέρος τοῦ χώρου, ἐν ᾧ ἀναπνεόμεν, ὅτω δὲ δυνάμεθα ὄντες ἔξυνοι νὰ σωθῶμεν.

Κατὰ ταῦτα λοιπὸν διττῶς εἶνε βλαβεραὶ αἱ ἐξ ἀερίων ἀκαθαρσίαι τοῦ ἀέρος: ἀμέσως, ὅταν ἦνε δηλητηριώδεις, καὶ ἐμμέσως, ὅταν διὰ τῆς παρουσίας τῶν ἐλαττωδῶν τὸ ἐν τῷ ἀέρι οξυγόνον.

Ἐτέρα συνηθεστάτη ἀκαθαρσία τοῦ ἀέρος γίνεται διὰ τῆς κόνεως. Καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ὑψηλὰ ὄρη καὶ εἰς αὐτὰς ἐτι τὰς ζώνας τῆς αἰωνίου χιόνος εὖρον κόνιν ἐν τῷ ἀέρι, καὶ ἐμβριδέστεραι ἔρρουαι ἀπέδειξαν, ὅτι ὁ κωνορτὸς οὗτος προήρχετο ἐκ χιλιάδων μιλίων μακρόθεν, διότι συνίστατο ἐν μέρει ἐκ τριμμάτων λίθων ξένων χωρῶν. Ἡ κόνις αὕτη οὐδεμίαν ἔχει ὕγειονομικὴν σημασίαν. Περιβάλλεται ὑπὸ τῶν μικρῶν ἐκκρίσεων τῶν πνευμόνων καὶ ἀπορρίπτεται πάλιν. Βλαβερὰ δὲ εἶνε ἡ κόνις, ὅταν διαρκῶς καὶ κατὰ μεγάλα ποσὰ εἰσπνευσθῆ καὶ μάλιστα ὅταν ἦνε καὶ δηλητηριώδης ὡς ἐν τοῖς μεταλλουργείοις καὶ τοῖς ἐργαστασίαις μολύβδου, ἀρσενικοῦ, φωσφόρου κλπ.

Ὅπου καὶ ἀν στραφῆ τις, κατὰ τὴν νεωτέραν ὑγιεινὴν πανταχοῦ βλέπει πρὸ αὐτοῦ ἀνορθούμενον τὸ ἀπαίσιον φάσμα τῶν βακτηριδίων. Καὶ εἰς αὐτὸν ἐτι τὸν ἀέρα εὖρον βακτηρίδια, πολλοὶ δὲ ἐπιστήμονες ἰσχυρίζονται ὅτι ἐντεῦθεν προέρχεται καὶ ἡ ἐξάπλωσις πολλῶν ἀσθενειῶν. Ἄλλ' ἡ βακτηριοφοβία αὕτη εἶνε ὅλως ἀβάσιμος. Ἐὰν πράγματι τὰ ἐν τῷ ἀέρι ἰπτάμενα βακτηρίδια ἦσαν νοσηροὶ παράγοντες — ὅπερ οὐδέποτε ἀπέδειχθη — δύναται νὰ θεωρῶνται ὡς ἀνύπαρκτα φάσματα. Ἐν τῷ ἀπεράντῳ ἀτμοσφαιρικῷ ὠκεανῷ ἀδυνατοῦμεν νὰ τὰ κατάδιώξωμεν, ὅλαι δὲ αἱ ὕγειονομικαὶ ἡμῶν προσπάθειαι πρέπει νὰ συγκεντρωθῶσιν εἰς τὸν τόπον τῆς γενέσεως αὐτῶν, διότι, ἵνα εἰπωμεν μετὰ τοῦ ποιητοῦ Schiller: ἀπαξ εἰς τὸν ἀέρα διασκορπισθέντα, αἰωνίως ἀνηρπάσθησαν ἀφ' ἡμῶν.

ΕΦΕΥΡΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ.

(Μετὰ τριῶν εικόνων).

Τὸν καλὸν παλαιὸν καιρὸν, ὡς λέγουσιν οἱ ἀγαθοὶ Γερμανοί, ὅταν οἱ ἀνθρώποι ἤρκοῦντο εἰς μόνα τὰ ἀγαθὰ τῆς πυρτιδος, ὅτε οἱ ἀκάματοι χημικοὶ δὲν ἔχον ἀκόμη δάσει εἰς χεῖρας τῶν κακῶν ἀνθρώπων τὴν δυναμίτιδα, τὴν νιτρογλυκερίνην, τὴν παγίλαστιτιδα κτλ., ὅτε δὲν ἤξευρον ἀκόμη νὰ χρησιμοποιῶσιν ὡς τὴν σήμερον τὸν ἠλεκτρισμὸν, αἱ ὑποβρύχιοι διαρρήξεις βράχων ἐθεωροῦντο ὡς τὰ δυσκολώτατα καὶ ἀξιοθαυμαστότατα κατορθώματα τῆς μηχανικῆς τέχνης. Ὀλίγοι ἴσως ἐξ ἡμῶν ἐνθυμοῦνται ἀκόμη τὴν αἰσθησιν, ἣν καθ' ἅπαντα τὸν κόσμον εἶχεν ἐμπούσει ἢ πρὸ χρόνων γενομένη ἀνατίναξις τῶν βράχων παρὰ τὸ Binger Loch, ἢ δὲ διάσπασις τῶν σιδηρῶν πυλῶν εἰς τὸν κάτω Δούναβιν παρὰ τὴν Ὀστροβιν ἐνομιζέτο. καὶ νομιζέται

ἀκόμη ὑπὸ τινος ἐπόψεως, ὡς ἐν ἐκ τῶν θαυμασιωτέρων ἔργων τῆς τεχνουργικῆς.

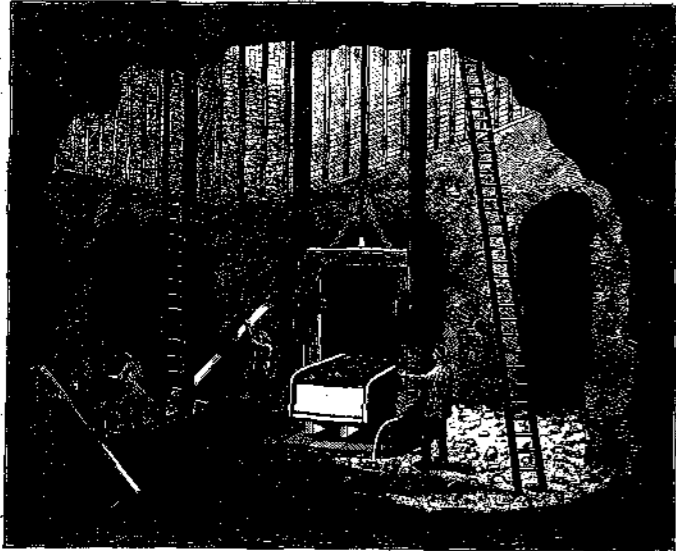
Τὴν σήμερον ἀληθῶς πολὺ ἐξωμαλύνθησαν τὰ πράγματα διὰ τοὺς μηχανικούς, διότι χάρις εἰς τὰς νεωτέρας ἐφευρέσεις ἔχουσιν ὑπὸ τὴν διάθεσιν τῶν ἐκρηκτικῶν ὕλων καὶ ὑπὸ τὸ ὕδωρ ἀναφλεγόμενας, ἐκτὸς δὲ τούτων καὶ τὸν ἠλεκτρικὸν σπινθῆρα, δι' οὗ μὲ ὄλην των τὴν ἀνάπαισιν καὶ ἀπὸ τινος ἀσφαλοῦς θέσεως δύναται ἀστραπηδὸν νὰ προκαλέσῃ τὴν ἐκρηξίν ὅσωνδήποτε ὑπονόμων, ἐν ᾧ ἀφ' ἐτέρου αἱ πρόοδοι τῆς ὑπὸ τὰ ὕδατα οἰκοδομητικῆς καὶ τῶν καταδυτικῶν μέσων λίαν σημαντικῶς διευκολύνουσι τὰς προκαταρκτικὰς ἐργασίας πρὸς διάρρηξιν καὶ τῶν γιγαντωδεστέρων βράχων.

KOPINNA.

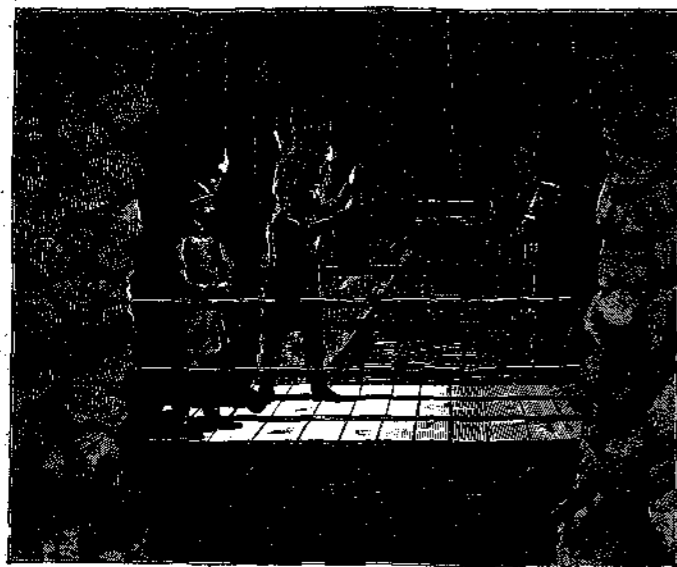
Ἡ ἐκ Τανάγρας τῆς Βοιωτίας ποιήτρια [500 π. Χ.]. Εἰκονογραφία Μάξ.

Διά του μικρού όμως τούτου προλόγου δεν θέλομεν να είπωμεν εις τους ήμετέρους αναγνώστας, ότι ή τεραστία διάρρηξις, ής τας προετοιμασίας και δι' εικόπων ένταυθα δεικνυομεν εις αυτούς, ανάγεται εις τὰ εύκολότερα κατορθώματα τής μηχανικής τέχνης. Έξ εναντίας θα ίδωμεν

όλιγον κατωτέρω, ότι ο αρχιμηχανικός του στρατού των Ηνωμένων πολιτειών, ο στρατηγός Ι. Νεύτων, εις όν ανετέθη ή διεύθυνσις των εργασιών, είχε να υπερηγήσῃ πολλὰς και ποικίλας δυσχερείας.

Ο λιμὴν τής Νέας Υόρκης είνε εις των μεγαλειτέρων

και ως προς την έν αύτῷ κίνησιν εις των σπουδαιοτέρων του κόσμου, υπολείπεται δὲ κατά τούτο ίσως μόνον του Λονδινείου λιμένος. Διὰν όχληρόν επομένως ήτον ότι τ' εἰσοδος του ήτον αποκλεισμένη οὐ μόνον διά τινων μικροτέρων σκοπέλων, αλλά και διά παρμεγέθους τινος βράχου, όστις πολλά πράγματα παρείχεν εις τους πρωεῖς τής Αμερικῆς και πολυαριθμὸν πλοίων προὐκάλεσε την καταστροφήν.

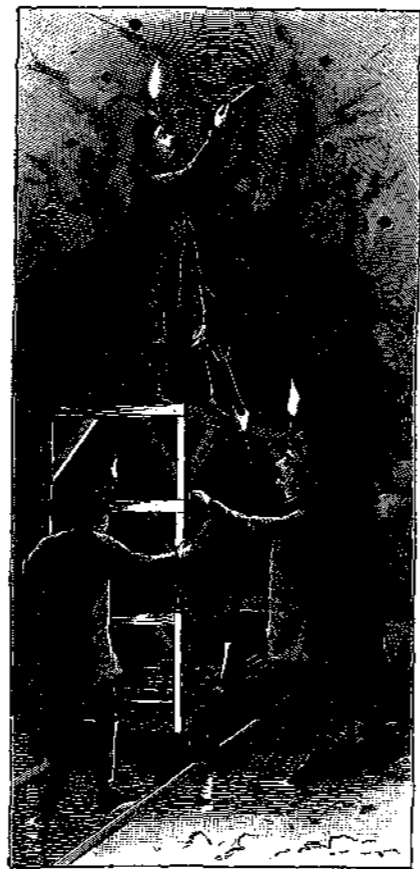
Πρὸ εἰκοσαετίας λοιπὸν ἀπεφασίσθη νὰ ἀρθῶσι καθ' όλοκληρίαν τὰ εμπόδια, ἄτινα την λεγομένην Πύλιν τής Κολάσεως (τὸ στόμιον του λιμένος τής Νέας Υόρκης) καθίστων τὸσον επικίνδυνον, ἀφ' οὗ αἱ ἀπὸ του 1848 ἀρξά-

μαι ἀπόπειραι πρὸς διάρρηξιν διὰ των τότε ἀτελών και ἀνεπαρκῶν μέσων οὐδὲν είχαν ἐπιφέρει γενναῖον ἀποτέλεσμα. Έν ἔτει 1866 ήρξαντο πρῶτον διαρρηγνύοντες τους σχετικῶς μικροτέρους βράχους Pot-Rock (λέβητα) και Frying pan (τήγανον). Καὶ τὸν μὲν τελευταῖον κατέρωσαν νὰ διαρρηξοῦσι και καταποντίσωσι διὰ των συνήθων μέσων ήτοι διὰ καταδυτικῶν κωδίωνων, ἀφ' ὧν διατρύπηθη πανταχοῦ τὸ σῶμα του βράχου, ἀλλ' οὐ „λέβητος“ ἐπληρώθη δι' ὑπὸνόμων ἐσωτερικῶς όρυχθεισῶν διὰ πυριτιδοβολῶν, περιουσιῶν 25,000 χιλιόγραμμα δυναμίτιδος, και ἐν βίῃ θορυβητικῶν τῶ 1876 ανετινάχθη οὐχι εις τὸν ἀέρα ἀλλὰ κατεποντίσθη ὑπο την ἐπιφάνειαν τής θαλάσσης. Πραγματικῶς οὐδὲν τμήμα βράχου είχαν ἀνέλθει μέχρι τής ἐπιφανείας του ὕδατος, μόνον δὲ οὐ φοβερός ὑπόκυφος κρότος και στήλη ὕδατος, εις ὕψος 50 μέτρων ὑπὲρ αὐτὴν αἰωρηθεῖσα, ἐπρόδωκεν εις τὸ συνηγμένον ἄπειρον πλῆθος, ότι εις τὰ βάθη του πόντου ἐπετελέθη φοβερά ἀνατροπή των καθεστῶτων τής φύσεως.

Ἄλλ' ἐνεσθῆεν δὲν προέκυψεν ή ποθημένη εὐκολία και ἀπαλλαγὴ τής θαλασσοπλοίας του μέρους εκείνου ἀπὸ παντός κινδύνου, διότι είχε παραμείνει ἀκόμη οὐ κυριώτερος σκοπελος — ὀνόματι Flood Rock — ἀπειλῶν ἐκαστοτε διὰ ναυαγίου και καταστροφῆς τους παραπλέοντας αὐτόν. Η ἔναρξις των εργασιῶν πρὸς ἄρσιν και του ἔχθρου τούτου ἐβράδυνε, καθότι ή ἀντιπροσωπεία των Ηνωμένων πολιτειῶν δυσκόλως ἐπέσθη εις ἐπιψήφισιν των ἀπαιτουμένων πέντε εκατομμυρίων φράγκων, οὐδὲν και ή διάρρηξις του 360 μέτρα μήκος και 180 μέτρα πλάτους έχοντος βράχου κατ' ἀνάγκην ἀνεβλήθη ἐπὶ τινα ἔτη.

Ένα τοιοῦτον ὄγκον οἱ μηχανικοὶ φυσικῶς δὲν ήδύνατο νὰ διασπῶσαι και καταποντίσωσι διὰ των συνήθων μέσων. Καὶ ἐνταῦθα πάλιν ἐγένετο χρῆσις τής μεθόδου, ήτις τὸσον ἀποτελεσματικῶς ἐφηρμόσθη πρὸς διάρρηξιν του „λέβητος“ και ήν συμφώνως πρὸς τὰς παρατιθεμένας εἰκόνας μέλλομεν ἐν τοῖς κατωτέρω νὰ ἐκθέσωμεν δι' ὀλίγων λέξεων.

Έπειδὴ οὐ βράχος Flood Rock μόνον διαρκούσης τής ἀμπύτιδος προσεξέειχεν ὀλίγον ὑπὲρ την ἐπιφάνειαν τής θαλάσσης, ἀνάγκη ήτο νὰ κατασκευασθῇ ἐπὶ τής ὕψιστης αὐτοῦ κορυφῆς χώρος τις, εις ὃν νὰ μὴ δύναται νὰ εἰσχωρήσῃ τὸ ὕγρὸν στοιχείον και ὁπόθεν μετὰ πάσης ἀσφαλείας οἱ ἐργάται ήδύνατο νὰ σκάψωσι εις τὰ ἔγκυα του

βράχου καθετον σήραγγα, βάθους 18 μέτρων. Το προαίλιον τής σήραγγος ταύτης, οὐ τὸ ἐσωτερικὸν παριστάνει ή πρώτη των ήμετέρων εἰκόπων, δὲν ήτο μόνον ὀριζήμενον εις το να ἐκφορτόνουνται ἐπ' αὐτοῦ αἱ ἐξορυσσόμεναι πέτραι, ἀλλὰ και ἐχρησίμεινε πρὸς τοποθέτησιν των τεραστῶν ἀντλιῶν, διότι είχαν ἀποδειχθῇ ότι οὐ βράχος ήτο πορρώδης και ἀπερρόφα τὸ ὕδωρ, ὥστε ήτο κίνδυνος μὴ ἐντὸς ὀλίγου τὰ διορυσσόμενα μέρη πληρῶνται ὕδατος, ἐάν προηγουμένως δὲν ἐλαμβάνετο ή δέουσα πρόνοια.

Ἄπὸ τής σήραγγος ταύτης ὀρυζόμενοι ἐσκαψαν οἱ ἐργάται περαιτέρω τὸν βράχον κατά διαφόρους διευθύνσεις. Καὶ ἐν πρώτοις κατεσκευάσθη οὐ αὐλαξ πρὸς συλλογὴν του ἀποστᾶζοντος ὕδατος, ὑπὲρ αὐτόν δὲ εις μικρὰς ἀποστάσεις ήγέρθησαν ξύλινα γέφυραι, ὡς φαίνεται ἐν τῇ δευτέρῃ των παρατεθειμένων εἰκόπων. Ἐἴτα κατά πλάτος και κατά μήκος του βράχου διετρήθησαν δίοδοι τὸσον πλησίον ἀλλήλων κείμεναι, ὥστε ή βραχέϊδος ὄροφι, ὡς ἐν τοῖς παρὰ την Βορβάνη Ἰνδικούς ναοῖς, φαίνεται στηριζομένη μόνον ὑπὸ ἀπειρων στηλῶν. Το μέρος τούτου των εργασιῶν ήτο λίαν δύσκολον και κινδυνώδες, διότι ἀφ' ἐνός μὲν τὸ διεξέδῃ ὕδωρ πολλακίς ήπέλησε νὰ καταπνίξῃ τους εργαζόμενους, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπεδείχθη ή μάζα του βράχου τὸσον εὐθραπτος, ὥστε ἐδέχεν ή στέγη νὰ στηριχθῇ πολλαχοῦ διὰ δοκῶν. Το ὑπὲρ τὰς δίοδους πάχος τής στέγης ήτο πέντε μέτρων, αἱ δὲ δίοδοι ἐν συνόλῳ είχαν μήκος 6,500 μέτρων, ήτοι τὸ ήμισυ του μήκους τής σήραγγος του Γουάρδου. Τὴν ὄροφιν ἐστήριζον 467 βραχέϊδες στηλαί.

Ἄλλὰ διὰ τής διορύξεως 70 δίοδων τὸ ἔργον δὲν ήτο καθ' ὄλοκληρίαν τετελεσμένον. Ἐπρόκειτο ήδη οἱ τοῖχοι των ὑποθωνίων τούτων ὁδῶν ὡς και ή ὄροφι νὰ διασκευασθῶσι καταλλήλως πρὸς ὑποδοχὴν των ἐκρηκτικῶν ὑλῶν. Ἄν ή διορύξις του πετρώδους σώματος χάρις εις τὰ τέλεια ἐργαλεῖα των νεωτέρων χρόνων ἐγένετο μετὰ πάσης τής δυνατῆς εὐκολίας και ταχύτητος, ή διάτρησις

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΞ ΕΣΠΕΡΙΑΣ.

δυνατοῦσα πλέον νὰ παρακολουθῆσῃ την οὐκράν πορείαν, ήν ἔλαβον τὰ ήμέτερα πολιτικά πράγματα ἕνεκα δὲ τούτου ἴσως ἀπαυδήσασα και των συμῶν τὰς εὐμεταβλήτους μορφὰς νὰ ἐπισκοπήσω, ἐπικαλοῦμαι πάλιν την εὐμενείαν Σου χωρὶς νὰ Σ' ἐξαναγᾶσω εις την εὐκρινῆ ὀμολογίαν, ότι πιθανῶς ἐδιδάχθης μικρὸν τι ἐκ τής δεκαπενθημέρου πολυλογίας μου. Ἄποδειξις τούτου ἔστωσαν τὰ ἔξῃς.

Έν τινι γερμανικῷ φύλλῳ ἀνέγνωμεν ἔσχατως πληροφορίας τινὰς περὶ τής πρώτης ἐντυπώσεως, ήν ἐπροξένησεν εις τὸν Ἀλέξανδρον τής Βουλγαρίας ή κήρυξις του πολέμου ὑπὸ τής Σερβίας. Κατ' ἐκείνην ἀμυβῶς την στιγμὴν, λέγεται, ὁ Ἀλέξανδρος ἔπαιξε μετὰ των ὑπουργῶν του na banque. Ὅτε δ' ἔφθασεν ή εἰδήσις, ὁ ήγεμὼν ἀνεπήδησε ἀνακράζων — „Εὐὰν δὲν ήμην Ἀλέξανδρος, ήθελον νὰ ήμιαι Διογένης!“ Ἐρωτηθεὶς δὲ τί ήντιετο διὰ των λόγων τούτων, ἀπήντησε — „Διότι θα ἐξήτουν τότε τὸν Μιλάνον μετὰ τὸ φανάρι, διὰ νὰ τὸν κρεμάσω εις τὸν λύχνον μου!“ Οἱ ὑπουργοὶ ἐμβρόντητοι ήκουσαν τους λόγους τούτους και ἐπέσθησαν ότι οὐ πόλεμος μετὰ Βουλγαρίας και Σερβίας θὰ ήνε ἀπιεπιστικός. Τὸσον δὲ βέβαιος ήτον ὁ ήγεμὼν περὶ τής νίκης, ὥστε μετ' ὀλίγων ἀνέκραξεν: „Εὐμπρὸς εις την Νύσσα!“ Ὀλίγοι τινὲς ἐτόλμησαν νὰ παρατηρήσωσιν, ότι ὁ Τσάρος δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ τούτο, ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος καγγάζων ἀπήντησεν — „Εὐκέῖ ἔπου είνε ή Νύσσα, ὁ Ἀυτοκράτωρ χάνει την δίκην του!“

ὄμως ἐν τῷ βράχῳ 13,286 ὀπῶν, έχουσῶν κατά μέσον ὄρον 2,70 μέτρων βάθος, ἀπήτει μεγάλην δαπάνην και χρόνου και κόπου. Έν τούτοις και αἱ ὀπαὶ αὐταὶ ήσαν κατά Σεπτέμβριον ἔτοιμοι και είχαν ὀλικὸν μήκος 36 χιλιόμετρον.

Μετὰ τούτο ήρχισαν νὰ γεμίζωσι τὰς ὀπάς ταύτας. Ἐπὶ μικρῶν τροχιῶν ἐκινεῖτο κάρρον, ὁπόθεν οἱ ἐργάται εὐκόλως ήδύνατο νὰ εἰσάγωσι τὰς πυριτιδοβολὰς ἐντὸς των ὀπῶν. Αἱ πυριτιδοβολαὶ αὐταὶ συνίσταντο ἐκ μίγματος πυρίτιδος και δυναμίτιδος. Περὶέργος ὄμως είνε ὁ τρόπος, καθ' ὃν οἱ ἐργάται ἔτοποθέτουν τὸ φῶς ἐπὶ του ἀνεστραμμένου γύρου του πῆλου των, διὰ νὰ ἔχωσι τὰς χεῖρας ἐλευθεράς.

Μετὰ τὸ πέρας και τής οὐχι ἀκινδύνου ταύτης ἐργασίας συνεδέθησαν ἅπασαι αἱ πυριτιδοβολαὶ διὰ χαλκῶν συρμάτων, ἄτινα ἐπερατοῦντο εις ἡλεκτρικὴν τινὰ συστοιχίαν μακρὰν ἐπὶ τής ἀντίπεραν κειμένης ὄχθης Long Island. Εἰς ἐπίτασιν δὲ τής ἐκρηκτικῆς δυνάμεως ἀφέθη τὸ ὕδωρ ἐλευθέρως νὰ εἰσδύσῃ εις τὸν ὑποχθόνιον χώρον, ἀφ' οὗ πρῶτον ἀπεμακρύνθησαν ἀπ' αὐτοῦ πᾶσαι αἱ μηχαναὶ και αἱ οικοδομητικαὶ ὑλαί. Ἢδη ήρκει μία και μόνη πίσις κομβίου τινὸς τής ἡλεκτρικῆς συστοιχίας πρὸς ἀκαριαίαν ἀνάφλεξιν των 13,286 πυριτιδοβολῶν μετὰ 150,000 χιλιόγραμμων δυναμίτιδος και πυρίτιδος και ἀνατίναξιν του τεραστῶν βράχου.

Τούτο δὲ και ἐγένετο ἀνευ τινὸς ἀπεικταίου και συμφώνως πρὸς τὰς προσδοκίας του κόσμου πρὸ ὀλίγων ἐβδομάδων. Κατὰ τοιαύτας ὑπολογιστικὰς διαρρηξείς ἀπεδείχθη πολλακίς ὅτι οὐδένα διατρέχουσι κίνδυνον τὰ περίχωρα, ἐπειδὴ τὰ περὶ και ὑπὲρ των βράχων στρώματα του ὕδατος σημαντικῶς ἐξασθενίζουσι την ἔντασιν τής ἐκρηκτικῆς δυνάμεως πρὸς τὰ ἔξω. Διὰ του μηχανικοῦ τούτου θαυματουργήματος οἱ ἀπαράμιλλοι Ἀμερικανοὶ προσέβηκαν ἕνα ἀκόμη μαργαρίτην εις τὸν στέφανον τής τεχνουργικῆς αὐτῶν μεγαλοίας.

Η ἑλληνικὴ ἀρχαιοτής είχε τὰ ἑπτὰ της θαύματα, ἀλλὰ και τ' ἀκόμη σχεδὸν ἔλιος ἀγνωστος νῆσος Κορέα δὲν ἔμενεν ὀπίσω, έχει δὲ και αὐτὴ ἑπτὰ ὀλόκληρα θαύματα του κόσμου. Ταῦτα, ὡς διαβεβαιώσιν οἱ ἰθαγενεῖς, είνε τὰ ἑξῆς: 1) Μία θερμὴ πηγή ἐκπύου ἰαματικῆς δυνάμεως. 2) Δύο μακρὰν ἀλλήλων κείμεναι πηγαί, ὧν ὀσάκις ή μία ζωηρῶς ἀναβλύξῃ, ή ἑτέρα ἀμέσως ἀποστεγνωθεῖ και ξηραίνεται. Ἄμφοτέρων τὸ ὕδωρ έχει γεῖσιν γλυκυστήρη. 3) Έν ἄντρον, δι' οὗ πνέει παγερός ἀνεμος τὸσον σφοδρῶς, ὥστε οὐδεὶς ἀνὴρ δύναται νὰ σταθῇ ἀπέναντί του. 4) Έν πυκνότεον δάσος, του ὀποῖου ἔσκις ἐν δένδρον ἀποκοπῆ, ἀμέσως ἀναβλαστάνει ἄλλο ἐκ τής ῥίζης του. 5) Εἰς ἐπιπλέον λίθος, περὶ τὸν ὀποῖον ἀνήγειραν ναόν. 6) Εἰς βράχος, ἕστις διαρκῶς ἐκπέμπει εὐάρεστον θερμότητα. 7) Μία σταγὴν ἰδρώτος του Βουῖδα· τράκοντα βήματα μακρὰν του ναοῦ, ἐν ᾧ φυλάσσεται, οὐδεμία χλόη βλαστάνει, οὐδὲν ἄνθος, οὐδὲν δένδρον ἐκπέμπει πρὸς την οὐρανὸν τους θαλαροῦς του κλάδους, οὐδέποτε δὲ ζῶντι το μίξ νὰ πλησιάσῃ εις τὸν τόπον του θαύματος!

Έν Μεξικῷ ὑπάρχει σιδηρῶν ὄρος, κείμενον πλησίον τής πόλεως Δουράγκο. Τὸ περίεργον τούτο ὄρος έχει ὕψος 600 περίπου ποδῶν ὑπὲρ την ἐπιφάνειαν του ὄροπεδίου, ἐφ' οὗ κείται. Καὶ τὸ μὲν μήκος του είνε ἐνὸς μιλίου, τὸ δὲ πλάτος, ἐνὸς τρίτου μιλίου. Η μάζα αὐτοῦ συνίσταται ἐκ σιδηρίτου λίθου, ἕστις λέγεται ότι είνε ἔξαρτετον καθαρότης, και τὸ πᾶσιν αὐτῆς ὑπολογίζεται εις 100 εκατομμύρια τόννων.

Οἱ ἰατροὶ, ὁ κόσμος ἔλιος και αὐτοὶ ἀκόμη οἱ μεγαλειετέροι φουμαδόφοι δὲν ἀφίνουν καμμίαν περίστασιν νὰ παρέλθῃ χωρὶς νὰ παραπονέθωσι κατά του καπνοῦ και νὰ τόνισωσι οἱ μὲν ἔσην βλάβην προξενεῖ εις την ἀνθρώπινητά, οἱ δὲ ὄσας περιετὰς ἕνεκα αὐτοῦ ἀναγκάζονται νὰ 44*

υποστάσι δαπάνας. Ἐν τούτοις παρέστη ἕως καὶ μία εὐκαιρία, καθ' ἣν ὁ καπνὸς ἀπεδείχθη μεγάλης ὠφελείας πρόξενος καὶ χρησιμώτατος τῆ ἐπιστήμῃ. Ὅταν πρὸ ἁλίγων ἐνιαυτῶν ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ἐν Λονδίνῳ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς βασιλείσσης τῆς Ἀγγλίας διεθνῆς ἐκθεσις ἰχθυίων, τὸ γερμανικὸν τμήμα τοῦ Ζωολογικοῦ σταθμοῦ τῆς Νεαπόλεως εἶχεν ἀποφασίσει ν' ἀποστείλῃ εἰς αὐτὴν συλλογὴν διαφόρων περιέργων θαλασσιῶν ἰχθυίων, τὰ ὅποια ἕως εἶχεν ἀποδειχθῆ ὅτι ἦτον ἐντελῶς ἀδύνατον νὰ με-

χωρὶς νὰ γάσῃ ἢ νὰ μεταβάλῃ τὴν εὐραίων αὐτῆς μορφήν. Διὰ τοῦ ἀπλοῦ τούτου μέσου κατέστη δυνατόν νὰ σταλῇ εἰς Λονδίνον ἡ λαμπρὰ ἐκείνη συλλογὴ θαλασσιῶν πλασμάτων, ἐνδιατωμένων εἰς τὰ βάθη τῆς Μεσογείου θαλάσσης, καὶ ἐκεῖ νὰ προκαλέσῃ τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν ἐκστασίαν τῶν Ἀγγλων. — Πολλοὶ ἰσχυρίσθησαν μέχρι τοῦδε, ὅτι τὰ φοβερά σιγάρα τοῦ μονοπωλίου εἶνε ἱκανὰ νὰ δηλητηριάσωσι βαθμηδὸν τὸν λαὸν τῆς Ἰταλίας, οὐδείς ὅμως ἐσκέφθη ποτὲ ὅτι τὸ καπνίζον τοῦτο δη-

ταφερθεῖσιν εἰς τόσῃ ἀπόστασιν ἀβλαβῆ. Αἱ μέδουσαι εἶνε θαυμασιῶς ἄβρα καὶ τρυφερά ζῷα, τὸ κωιδωνοειδὲς σῶμά των ἀποτελεῖται ἐξ ἄβραξ διαφανοῦς οὐσίας, ὅπουθεν προεξβάλλονται αἱ λεπταὶ καὶ ἀκαταπαύστως ἔνθεν κἀκείθεν κινούμεναι προεκατρίδες. Κομφόταται συγχρόνως εἶνε καὶ αἱ γραμμάι, ἅς διὰ τῶν βραχιόνων τὸν σχηματίζει τὸ ζῷον, ὁμοίως δὲ περίεργοι εἶνε αἱ λεπτοφυεῖς νηρηίδες καὶ πολλὰ ἄλλα αἰδέρια τῶ ἔντι θαύματα τοῦ ὠκεανοῦ, τὰ ὅποια δυσκόλως στέλλονται ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ κατὰ τὴν μεταφορὰν χάνουσι τὴν συμμετρίαν τοῦ σώματός των καὶ γίνονται ἄμορφοι ἄγκοι.

Νεκρὸς τις ἕως Ἰταλίας, ἐνόματι Σαλβατῆρε Λοβιάγκο, εἶρεν εὐφυῶς τινα καὶ ἐνταῦθ' ἀπλούστατον τρόπον πρὸς ἀποστολὴν τῶν ζῴων. Τὸ δοχεῖον, ἐνῶ εὐρίσκειται ἐντὸς τοῦ ὕδατος ἢ μέδουσα, καλύπτεται ὑπὸ θαλίμου κώιδωνος, ἐντὸς δ' αὐτοῦ ἐμφυσᾶται καπνὸς σιγάρου καὶ μάλιστα καπνὸς σιγάρου χειρίστης, εἰ δυνατόν, ποιότητος. Τί σημαίνει τοῦτο, τὸ γνωρίζει μόνον ὁ ἐν Ἰταλίᾳ ἐπὶ τινα χρόνον διατρίψας.

Ἐκεῖ ὑπάρχουσι σιγάρα δυνάμενα νὰ καταστῶσι φοβερώτατα καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, ὡςτε ἀλλοίμονον εἰς τὰς αἰσθήσεις τῶν εὐαισθητῶν μεδουσῶν, ὅταν ἐκτεθῶσιν εἰς τὸν πνευγρὸν καπνὸν των. Ἄμα ὡς ὁ κώιδων πληρωθῇ τοῦ δηλητηριώδους τούτου καπνοῦ τὸ πείραμα εἶνε τελειωμένον, διότι τὸ ὕδωρ ἀπορροφᾷ αὐτὸν καὶ ἡ μέδουσα ἀποναρκούται ἐντελῶς καὶ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει δύναται ὅπουδῆποτε νὰ μεταφερθῇ,

λητήριον ἡδύνατο νὰ καταντίσῃ χρέσμος καὶ πιστὸς θεράπων τῆς ἐπιστήμης.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῷ ἀνω βῆθέντι ζωολογικῷ σταθμῷ ἐργαζομένων εἶνε μέγας καὶ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος αὐξάνεται σημαντικῶς. Ἐν αὐτῷ ἀντιπροσωπεύονται σχεδὸν ὅλα τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης, οἱ Γερμανοί, οἱ Ἀγγλοὶ, οἱ Ἑλβετοί, οἱ Οὐγγροὶ, οἱ Ρώσοι, οἱ Βέλγοι, οἱ Ἰσπανοί, οἱ Ὀλλανδοὶ καὶ οἱ Ἀμερικανοί. Τὸ γερμανικὸν κράτος ἔδωκεν ἐν ἀρχῇ ὑπὲρ τοῦ μοναδικοῦ τούτου καθιδρύματος ἑκατὸν χιλιάδας φράγκων, ἥδη δὲ χορηγεῖ τῷ διευθυντῇ τοῦ γερμανικοῦ τμήματος Dr. Dohrn ἑτησίως εἴκοσι χιλιάδας φράγκων, ἀπὸ τούτου δ' ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διαθέτῃ ἑλευθέρως καὶ δωρεὰν 10 θέσεις, κατεχομένης πάντοτε ὑπὸ γερμανῶν ἐπιστημόνων.

ΜΑΤΑΙΟΤΗΣ ΠΕΡΙΕΡΓΟΥ.

ΜΙΚΡΑ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ. — Πρὸς τοὺς κ. κ. Συνδρομητὰς τῆς Κλειῶς, ὅσοι δὲν κατέβαλον ἔτι τὴν ἀπὸ 1/13. Ἰανουαρίου 1885 ἀρχομένην συνδρομὴν αὐτῶν. Θερμῶς παρακαλοῦμεν αὐτοὺς νὰ ἐκτιμῶσι τὰς ἡμετέρας θύσας καὶ ν' ἀνακουφίσωσιν ἡμᾶς ἀπὸ τε τῶν τρεχουσῶν ὑποχρεώσεων καὶ τῶν νέων δαπανῶν, ἅς ἐπιβάλλει καὶ ἡ ἐπὶ δεύτερον ἔτος παράτασις τοῦ βίου τῆς Κλειῶς.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. — Ἡράκλειος, δρόμα εἰς μέρη πέντε, καὶ τὸ πῦρ ὑπὸ τὴν αἰθάλην, βιβλιοκρισία Μ. Κ. Εἰκόνες Ἡρακλείου ἐν σελ. 317, τῆς Αυτοκρατορίας Μαρτίνας καὶ τοῦ Κόμητος Ἀδαλαρίου παρὰ τῷ Χαγάνῳ τῶν Ἀβάρων ἐν σελ. 320, τῆς Μαρτίνης φευγούσης ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει τοῦ Πατριάρχου ἐν σελ. 321. — Περὶ καθαροῦ ἀέρος. — Ἐφευρέσεις καὶ ἀνακαλύψεις (μετὰ τριῶν εἰκόνων ἐν σελίδι 326. — Κόρινθα ἡ ἐκ Τανάγρας τῆς Βοιωτίας ποιήτρια. Εἰκὼν Μᾶξ ἐν σελ. 325. — Ἐπιστολαὶ ἐξ Ἑσπερίας. Τὸ σύνθημα προοίμιον. — Ὁ Ἀλλεξανδρὸς τῆς Βουλγαρίας ὡς Διογένης. — Τὰ ἐπὶ θαύματα ἀγνώστον καὶ τίως ὄψον. — Σιδηρὸν ὄρεος ἐν Μεξικῷ. — Ὁ καπνὸς ὡς θεράπων τῆς ἐπιστήμης. — Ὁ ζωολογικὸς σταθμὸς τῶν Γερμανῶν ἐν Νεαπόλει. — Μικρὰ Ἀλληλογραφία, ἀλλὰ λίαν σπουδαία καὶ ἐπιγούσα.

Ἐκδότης **Π. Α. ΖΥΓΟΥΡΗΣ.**

τύποις Bär & Hermann, ἐν Λειψίῳ. — Χάρτες ἐκ τῆς Neue-Papiermanufaktur ἐν Στρασβούργῳ. — Μελένη Frey & Sening, ἐν Λειψίῳ.